

הרהורים שהדירו שינה מעיני כאשר חזרתי מהאזכרה לצוות הצוללת דקר

התקופה – אני קצין בצוות פיתוח של טיל "גבריאל". נע ונד בין מפקדת חיל הים בחיפה ובין המפעל של תעשייה אווירית המפתח את טיל "גבריאל" והנמצא במרכז הארץ.

על תכניות ההצטיידות חיל הים ידעתי, וידעתי שחיל הים רוכש צוללות בבריטניה להחליף את הסדרה הראשונה. ידעתי שרוכשים צוללות משימור, עושים בהן שינויים כדי לאפשר נשיאה של לוחמי שיטת 13 עם כלי התעבורה שלהם והציוד. אולי עוד פרטים שאינם לעניין כרגע.

ההודעה על העדרה של הדקר הגיעה אלי כנראה ביום 25 או 26 ינואר 1968 כאשר אני בבית חולים רמב"ם מרותק עם מקרה חריף של חזרת. בחום גבוה והכרה מטושטשת. לקח לי זמן להבין מה קרה. האבדן היה קשה,

ראשית היה שם סרן בני מימון. בני היה מפקד הקורסים של גדנ"ע קשר שאני השתתפתי בהם בהיותי בתיכון. הוא היה חובב רדיו ואני הייתי חובב רדיו. הייתה לו תחנת חובבי רדיו בחדרו בבסיס והוא קבל אותי בברכה, בידיים פתוחות ובחברות. היה בצוללת חיים רויכברגר (בן זאב), האח של חברתי מהתיכון ציפי שאתה ושותפה לחיים יוסי ז"ל ורעיתי נעמי ז"ל בילינו בימי ששי בשבתות וכד' ולבסוף, הכרתי את מפקד הצוללת ואת סגנו.

האנדרטה לזכר הצוללת דקר בגן הנעדרים בהר הרצל בירושלים

עם אבדן הדקר אסר חיל הים את הצלילה של אחיותיה. ולאחר זמן מה הרשה לצוללות צלילה רדודה בלבד. הבנתי שחיל הים הפעיל את ה"מכון למתכות" ב"טכניון" והם צלמו ברנטגן את כל הריתוכים של ה"דולפין" אחותה של הדקר. המידע שהגיע

אלי מכלי ראשון היה מדהים ומאשים. חלק גדול של הריתוכים המקוריים שבוצעו בעת בנית הצוללת היו ריקים ממתכת ממלאת, כלומר היו כיסי אויר בתוך הריתוכים. זה יכול היה להיחשב לתקלות אבל הן היו רבות. זאת ועוד, בחלק מהריתוכים נראתה אלקטרודת ריתוך מונחת במקום למלא את החריץ במתכת מותכת. זה כבר לא טעות זה נעשה בכוונה, חבלה? באנגליה? בעת הבניה? ברור שזה לא נעשה בעת השינויים בצוללת. ה"דולפין" לא הייתה כשירה לצלילה מבצעית. מה המצב היה ב"דקר"?

כשנה לאחר אבדן הדקר, בפברואר 1969, בא למשרדי חברי סרן עקיבא דר שהיה ראש מדור קשר בענף אלקטרוניקה. הוא סיפר לי אודות מצוף המצוקה שנמצא בחוף חאן יוניס, הראה לי אותו, וביקש תמיכה ממני לניתוח שהוא עשה. עזרתי לו בשמחה רבה. בבחינה של המצוף היה ברור שהוא הופעל ולפחות המנגנון המכני ששידר את קוד המורס עבד והיה תקין. באלקטרוניקה לא ראינו נזק אבל: במיכל המצוף היו מים בלי נזק לגוף או לאטמים. זאת ועוד, בתוך שפופרות הואקום ("מנורות שידור") היו מים שחדרו מבעד לזכוכית. הזכוכית הייתה שלמה לחלוטין ללא שום שריטה, סדק או חריץ. המסקנה הייתה ברורה. המצוף שהה בעומק רב. הרבה יותר מהעומק המתוכנן. לא מצאנו ערכים מספריים לתכונת חדירת מי ים באוסמוזה דרך האטימה ודרך הזכוכית אבל היה ברור שהמצוף היה הרבה זמן בעומק רב מאוד מאוד. בוודאי שלא בים הרדוד המציין את החוף הדרומי של ישראל מצרים וכד', הערכנו שהמצוף נסחף וכנראה מרחק רב מהמקום העמוק בו שהה. מהמקום בו הייתה צריכה להיות הצוללת במסלולה המקורי.

עקיבא ניסה להתחקות על משטר הזרמים בים התיכון כדי לנסות לנחש היכן היה המצוף כאשר היה עוד קשור לצוללת. אבל לא נמצאו רישומים היסטוריים אמינים על זרמים בים התיכון. המידע המועט שהצליח עקיבא למצוא התאים למפות הבריטיות הישנות שהיו בצוות שלנו (צוות פיתוח) למטרה אחרת. במפות הייתה מסומנת רק זרימה אחת - מצפון. זרם שבא מאיי יון לכוון החוף הסורי ודרומה לישראל ומצרים. אבל – ברקע היה סכר אסואן הבנייה של הסכר החלה ב - 1960 - חלקו הראשון של הפרויקט הסתיים בשנת 1964. אז החלו למלא את המאגר ששמו אגם נאצר. הסכר הגבוה, אל-סד אל-עאלי הושלם ב 21-ביולי. 1970, ורק ב 1976-התמלא המאגר לראשונה. מה עשה סכר אסואן לזרמים בים בשנים הראשונות לקיומו – לא היה אז מושג. אני מניח שכל זה כתוב בדווח שלו.

הייתה לי תדהמה של ממש כאשר נודע לי שחיל הים החליט לחפש דווקא באזור מצרים. התברר לי שיוזמה זו יצאה מסא"ל (אח"כ – אל"מ) צמח חרות. המודל שהוא הציג ושכנע בו את מפקד החיל היה:

בצוללת הותקן מגלה שידורי מכ"ם "תבליט" שצמח היה המהנדס הישראלי שהיה בקשר עם היצרן באנגליה. למודל של צמח - מפקד הצוללת יחד עם סרן בני מימון החליטו לבדוק את המכשיר, מול אותות "אמיתיים". ומכיוון שהיה להם זמן עודף פנו מצרימה לבדוק את הציוד מול נמל אלכסנדריה. שם נפגעו ואבדו. הראיה לכך הייתה המצוף שנמצא בחוף חאן יונס. מיד פניתי לצמח והוא לא הכחיש את הנאמר. לא בעדינות התנפלתי עליו כאשר הארגומנט שלי היה שקצין בחיל הים לא יעלה בדעתו להפר פקודה מפורשת. לא מפקד הצוללת ובוודאי לא בני מימון. ובוודאי לא לספק אגו של צמח. לא ארחיב כאן. אבל הפגיעה בשמם של הקצינים עדיין צורבת בליבי.

כאשר קבלתי את תפקיד ראש ענף ל"א. מצאתי בתחתית הכספת תיק המסומן "דקר". לקחתי את התיק כמו שהוא ומסרתי אותו אישית למפקד החיל. לא פתחתי, לא עיינתי לא הצצתי. הרגשתי רע כאשר נגעת בו.

לאחר שנים ספר לי ידידי תא"ל אברהם אשור (מוסלי) ז"ל שבעת המשא ומתן על הסכם השלום עם מצרים מדינת ישראל ויתרה למצרים בכמה נושאים כדי שאפשר יהיה לחפש את הצוללת במים המצריים ולהציב משואות על החוף המצרי כדי לאפשר ניווט מדויק לצרכי חיפוש זה.

מיום אבדן הצוללת, במשך שנים רבות, חברתי היקרה ציפי ניתקה מגע איתי, אני הייתי קצין בחיל הים ולדעתה אז, חיל הים לא עשה מספיק כדי לחפש את הצוללת. אני מניח שהיא יצגה את דעת הקולוניות במשפחות שלדעתן חיל הים היה צריך להקדיש את כול זמנו רק למציאת הצוללת. מכאן שחיל הים צריך להפסיק כל פעילות אחרת.

מספר שנים לפני מציאת הצוללת הופתעתי, כאשר רעיתי נעמי ז"ל הייתה בחו"ל, שציפי הזמינה אותי לארוחת צהרים במסעדה בבית שערים. שם הוכנסתי לפינה בין ציפי ובעלת המקום דאז שגם לה היה מישהו בצוללת. הן דרשו ממני תשובה משכנעת מה קרה והיכן הצוללת. מדוע לא מוצאים אותה והאם זו לא קונספירציה לכסות על מישהו שהיה האחראי לשינויים בצוללת שנעשו לצרכי חיל הים, האם אין להביא לדין את האחראים לשינויים והאם אפשר ללמוד לקח מאסון זה לאחר שימצאו את הצוללת.

מתוך כבוד לציפי והבנה לכאבה לא קמתי מהמקום ולא הסתלקתי. מאוד רציתי לעשת זאת. לא ראיתי עצמי מייצג את חיל הים לא את שייטת הצוללות ולא אף אחד. הוזמנתי לארוחת צהרים וזה הכול. לאחר שיקול ומשא ומתן קשה עם עצמי החלטתי שאני מציג בפניהן את המודל שלי. ירצו יקבלו, לא ירצו לא יקבלו, אבל אני רוצה לשמור את חבריי קרוב. היחס של ציפי אלי לא פגע בי. הבנתי אותה. לא קבלתי את דעתה אבל הבנתי. המודל שלי היה:

1. **האירוע היה בדיוק במקום בו הייתה צריכה להיות הצוללת.** הרעיון המוזר בלשון המעטה ששני קצינים קשרו קשר נגד הפקודה והפליגו לאלכסנדריה לבדוק ציוד יכול היה לעלות רק במוח חולני של אדם שטוף אגו וזה לא מקובל עלי.
2. **המקרה היה במשמרת השלישית.** משמרת זו היא המשמרת הקשה ביותר, רוב האסונות קורים במשמרת זו. רוב הצוות ישן, הצוות גם לא הרגיש באסון כי הוא היה מהיר מאוד והצוללת ירדה לעומק של קילומטרים המצוי בנתיב שלה. (כאן הסברתי על ממצאי המצוף).
3. **בצוללת היה מותקן שנורקל** תקני של מלחמת העולם השנייה. שנורקל זה היה ידוע באפשרות שלו להחדיר מים רבים לגוף הצוללת, כאשר היא הנמצאת במצב שינור עם מנועי דיזל עובדים. אין כיום שימוש בשנורקל כזה. השנורקלים בשימוש מדמימים את פעולת מנועי הדיזל מיד בעת חדירת מים מינימלית לשנורקל.

4. יומיים אחרי אבדן הדקר בינואר 1968 אבדה צוללת צרפתית "Minerve" מדגם Daphné. במפרץ טולון ולא נמצאה.

5. מיד לאחר מכך ניצלה צוללת צרפתית מאותו הדגם מטביעה. הפעם הוברר שהשנורקל התחיל את תהליך הטביעה. הצוות הצליח לאזן את הצוללת ויצא לא פגע. נשיא צרפת דאז שארל דה גול הפליג עם הצוללת שכמעט שאבדה עם אותו הצוות כדי להחזיר לציבור הצרפתי את האימון בצי הצוללות.

6. להערכתי, מה שקרה לשתי הצוללות הצרפתיות קרה לדקר – אלא – כנראה המשמרת השלישית גרמה לחוסר אפשרות להינצל. הצוללת שהייתה בהפעלת דיזל בשינור החלה להתמלא במהירות מסחררת מים שנשאבו על ידי הואקום שיוצרים מנועי הדיזל שלה. משקלה עלה במהירות מסחררת והיא התחילה בצלילה מהירה ולא מבוקרת לתחתית הים.

7. **את הצוללת לא מצאו** – עד אז – כי לא היה ציוד שמסוגל למפות היטב את הים בעומק בו צריכה לנוח הצוללת ובנוסף לכך בים התיכון יש הרבה מאוד ספינות טרופות מכל הזמנים, כך שגילוי אינו מספק, יש גם לזהות.

8. **לא הצלחתי לתת תשובה סבירה מדוע הצוללת הייתה בשינור.** למיטב ידיעתי אז לא היה בכך שום צורך מבצעי או טכני.

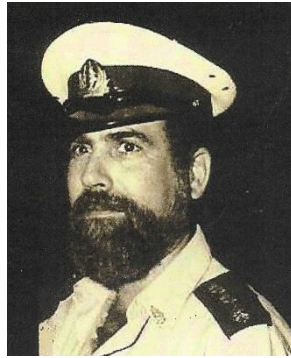
הצילום האחרון של הדקר, התקבל ממטוס סיור אמריקאי, במערב הים התיכון הצוללת במצב שינור. במערב בים התיכון

כנראה שהטיעונים שלי התקבלו.

סוף דבר: הצוללת נמצאה כאשר הטכנולוגיה אפשרה הפעלת נחישות ורצון למצוא אותה. במקומה בנתיב.

לא שמעתי שמפקד חיל הים ביקש סליחה ומחילה בפני משפחות המפקדים והקצינים שכבודם נרמס על ידי קצינים שכיהנו בחיל הים. אולי אני טועה.

אני עולה כל שנה לירושלים לאזכרה לזכרם של צוללני אח"י דקר. לדאבוני הרב אני לא רואה באירוע זה מפקדי חיל הים לשעבר, לא קצינים בכירים אחרים לשעבר -רמי"ם רמצ"ד רמכ"א ולא פקודיהם. בושה!.

אל"מ דימ' פלג לפיד
25 ינואר 2016